

5 lat przeciwko rasizmowi na stadionach

JACEK PURSKI

Football Against Racism in Europe jest pierwszą tego typu siecią założoną przez kilka stowarzyszeń i organizacji z całej Europy. Były to między innymi: Fairplay z Austrii, Progetto Ultra z Włoch, Kick it Out z Wielkiej Brytanii, Bundnis Aktiver Fußballfans z Niemiec, Show Racism the Red Card z Wielkiej Brytanii, Unione Italiano Sport Per Tutti z Włoch, Football Unites Racism Divides z Anglii, European Gay and Lesbian Sport Federation z Holandii oraz Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ” z kampanią „Wykopmy Rasizm ze Stadionów”. Te wszystkie organizacje podjęły się 2 lutego 1999 r. w Wiedniu wspólnego działania na rzecz eliminacji rasizmu ze stadionów i czynnego przeciwdziałania wszelkim przejawom dyskryminacji w sporcie.

FARE sprzeciwiło się narastającej fali dyskryminacji, zarówno ze względu na kolor skóry, narodowość, wyznanie, płeć czy preferencje seksualne. Nie mniej istotny w działaniach sieci jest fakt, iż dostrzeżono problem dyskryminacji nie tylko wśród kibiców piłkarskich, ale także wśród głównych aktorów futbolowego świata, czyli piłkarzy, trenerów i sędziów. Z czasem okazało się, że rasizm obecny jest również wśród działaczy piłkarskich oraz dziennikarzy piszących o tej dyscyplinie. By to zmienić, FARE działa przede wszystkim poprzez edukację poszczególnych środowisk związanych ze sportem.

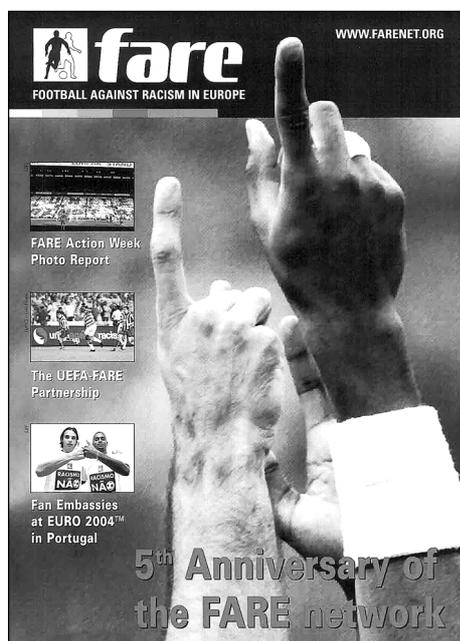
Celem założonym przez FARE jest także promocja mniejszości etnicznych i imigrantów w wielokulturowej społeczności kibiców i kibiców piłkarskich. Sposobem osiągnięcia tego celu ma być zaangażowanie organizacji zajmujących się współpracą z mniejszościami narodowymi w poszczególnych krajach do wspólnych działań w ramach projektów Football Against Racism in Europe. Istotne jest, iż FARE jest otwarte na wszystkie inicjatywy lokalnych grup kibiców i sympatyków futbolu w całej Europie, a także na organizacje społeczne i pozarządowe chętne do wspólnych działań na rzecz walki z rasizmem narosłym wokół futbolu.

Metody, jakie wybrała FARE do realizacji statutowych założeń, są dość oczywiste. Pierwszą z nich jest rozpoznanie problemu rasizmu na poszczególnych stadionach, nazwanie go i uczulenie na ów problem władz klubowych. Tym samym sieć koordynuje program wydawnictw na temat rasizmu i inspirowanie kibiców do podejmowania działań mających na celu edukację widowni sportowej. FARE monitoruje wzrost aktywności ugrupowań skrajnie prawicowych i odnotowuje przypadki ksenofobii na stadionach. Kolejnym sposobem na walkę z rasizmem jest wykorzystanie medialnego potencjału, jaki niesie ze sobą popularność piłki nożnej na Starym Kontynencie. Przykładem na takie działania może być mecz finałowy pucharu Europejskiej Unii Piłkarskiej (UEFA) w 2003 roku, kiedy to podczas spotkania wielokrotnie pojawiały się antyrasistowskie banery zamieszczone na elektronicznych tablicach reklamowych okalających boisko.

Co było?

Antyrasizm w obrębie piłki nożnej w formie zorganizowanej ma już bogatą historię na Starym Kontynencie. Wszystko zaczęło się w 1996 roku, kiedy to cztery antyrasistowskie projekty sprofilowane na działania na polu futbolowym w Sheffield, Londynie, Bolonii i Dortmundzie nawiązały współpracę z Komisją Europejską. Konsekwencją tego współdziałania było wsparcie przez Komisję projektów antyrasistowskich odbywających się w ramach obchodów Roku Przeciwko Rasizmowi, który miał miejsce w 1997 roku.

W lutym 1999 powstało FARE, powołane w Wiedniu, by rok później zaprezentować swój program w Parlamencie Europejskim w Brukseli, przy okazji mistrzostw EURO 2000. Pierwszym działaniem FARE było zorganizowanie Tygodnia Akcji Przeciwko Rasizmowi i Dyskryminacji w Piłce Nożnej. Miało to miejsce w kwietniu 2001 r. i skupiło 50 projektów z 9 krajów. Tego samego roku przedstawiciel sieci zaprezentował jej idee i dotychczasowe działania na wielkim forum organizowanym przez światową federację piłkarską w Buenos Aires, na tym samym forum przedstawiciel Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ” prezentował walkę z rasizmem na piłkarskich stadionach w Polsce (o czym pisaliśmy już w poprzednim numerze „NIGDY WIĘCEJ”). Następnie FARE nawiązało partnerską współpracę z UEFA, która trwa do dziś. Przy tym warto zaznaczyć, iż FARE współpracuje z UEFA zachowując swoją pełną autonomię. Drugi Tydzień Akcji FARE (FARE Action Week) przeciwko rasizmowi w sporcie to 100 wydarzeń w 17 krajach, a trzeci to już 300 projektów z 18 krajów europejskich. W 2002 roku FARE rozpoczęło program przeciwko dyskryminacji mniejszości, a w listopadzie odebrało w Barcelonie z rąk Patrika Kluiverta nagrodę „Free Your Mind” przyznaną przez telewizję MTV. Marzec 2003 roku przynosi kolejne ważne wydarzenie w postaci konferencji w Londynie, podczas której powołany został projekt „Unite Against Ra-

Pismo wydane specjalnie z okazji 5-lecia FARE

Futbol jest antyrasistowski

„cism” w kooperacji z FIFA, UEFA i z angielskim narodowym związkiem piłkarskim. W październiku 2003 podczas czwartej już edycji FARE Action Week zanotowano 400 inicjatyw antyrasistowskich w 24 krajach, w tym, oczywiście, jak zawsze w Polsce. Październik 2003 przyniósł sieci FARE kolejne wyróżnienie, tym razem była to nagroda „Jean Kahn Award” przyznawana przez Europejskie Centrum Monitoringu Rasizmu i Ksenofobii. Natomiast w najnowszej historii tej sieci bez wątpienia najistotniejszy jest fakt, iż FARE zostało wyznaczone przez UEFA podczas zbliżających się mistrzostw EURO 2004 w Portugalii do pomocy w organizacji tak zwanych ambasad dla fanów, miejsc, w których spotykać się ze sobą będą mogli przybyli na tę imprezę miłośnicy futbolu.

Inicjatywy w Europie

Na działania FARE składa się wiele mniejszych i większych inicjatyw lokalnych. Wszystkie one odbywają się jednak w ramach sieci lub w trakcie Tygodnia Akcji FARE. Niektóre z nich, jak na przykład brytyjskiej organizacji Show Racism the Red Card czy niemieckiego Bündnis Aktiver Fußballfans (BAFF), cieszą się poparciem i dużym, niekiedy nawet finansowym, wsparciem władz narodowych związków piłkarskich. Efektem tego jest na przykład zainteresowanie antyrasizmem drużyn reprezentacyjnych czy produkcja futbolowych gier komputerowych opatrzonej logo kampanii przeciwko dyskryminacji.

Działania różnych grup w całej Europie są bardzo różnorodne. Na przykład w Wielkiej Brytanii każda szanująca się drużyna ligi angielskiej i szkockiej wyprodukowała razem z Show Racism the Red Card plakat piłkarzy z antyrasistowskimi hasłami i symbolami. W Austrii odbywają się mecze mniejszości seksualnych przeciwko homofobii. Inne organizacje produkują naklejki, wydają gazety dla kibiców lub organizują turnieje. Bardzo popularną inicjatywą jest interesowanie tematem gwiazd narodowych reprezentacji i przekonywanie ich do propagowania antyrasizmu w mediach przy okazji spotkań reprezentacyjnych. Na tym tle kampania „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” wypadła nie mniej ciekawie, choć oczywiście sporo nam jeszcze brakuje, niekoniecznie do poziomu działań naszych brytyjskich czy niemieckich przyjaciół, ale w zakresie zmiany poziomu świadomości antyrasistowskiej, która towarzyszy nam na co dzień w naszym kraju.

Montecchio

Jedną z inicjatyw włoskich „tiffosich” związanych z Football Against Racism in Europe, głównie z Progetto Ultra z Bolonii, jest turniej w Montecchio zwany Mondiali Antirazzisti. Jest to inicjatywa dość nietypowa, i trzeba przyznać, wyjątkowo imponująca. Coroczny Mundial Antyrasistowski odbywa się we Włoszech. Amatorskie drużyny antyrasistowskich kibiców z większości liczących się europejskich klubów rywalizują między sobą w regularnych meczach piłkarskich, spajane wspólną ideą walki z rasizmem. Oprócz drużyn złożonych z kibiców występują też repre-

zentacje organizacji pozarządowych, a także wiele grup uchodźców i mniejszości narodowych. W 2003 roku wśród drużyn znalazła się także reprezentacja jednego z fan-klubów poznańskiego Lecha. Grali dobrze przegrywając dopiero w 1/8 finału z późniejszymi zwycięzcami całego turnieju. Niestety, po powrocie do Polski spotkali się z niechęcią małej, lecz krzykliwej grupy rasistowskich kibiców poznańskiego Lecha, na marginesie – nie pochodzącej nawet z Poznania.

Atmosfera podczas Mundialu Antyrasistowskiego jest doprawdy wspaniała. Codziennie po meczach odbywają się koncerty. Grają zespoły z całego świata. Czasami występują prawdziwe gwiazdy, jak na przykład Chumbawamba. Poza tym kibice nawiązują ze sobą kontakty, czego efektem są późniejsze mecze przyjaźni pomiędzy kibicami, a czasem nawet pomiędzy samymi klubami.

„Free Your Mind”

FARE otrzymało w zeszłym roku nagrodę „Free Your Mind” od telewizji muzycznej MTV dla najlepszej inicjatywy społecznej w Europie. Jest to nagroda wyjątkowa, gdyż od wielu już lat stanowi jeden z najistotniejszych punktów ceremonii rozdania corocznych nagród „MTV Music Awards”. Bez wątpienia jest to najbardziej prestiżowa gala nagród muzycznych na całym świecie. Organizatorzy imprezy do przekazania nagrody „Free Your Mind” wyznaczyli Patrika Kliverta i Patrika Anderssona, których to piłkarzy żadnemu sympatykowi futbolu przedstawiać nie trzeba. Piłkarze, zanim wręczyli statuetkę, wyrazili swe zaniepokojenie wzrostem zachowań rasistowskich na stadionach. Przedstawili swoje zdanie na temat rasizmu, radykalnie się mu sprzeciwiając, lecz ich wypowiedź nie za bardzo nadaje się do cytowania na łamach „NIGDY WIĘCEJ”.

Wcześniejszymi laureatami nagrody „Free Your Mind” były między innymi Amnesty International oraz Greenpeace. Podczas efektownej gali Music Awards w Barcelonie nagrodę odebrali przedstawiciele Football Against Racism in Europe dziękując wszystkim wolontariuszom i antyrasistowskim kibicom, którzy przyczynili się do rozwoju ideałów FARE na stadionach. Fakt otrzymania tej nagrody jest powodem do dumy dla wszystkich organizacji tworzących FARE i kibiców wolnych od rasizmu.

Gelsenkirchen 2004

W dniach 6 i 7 lutego bieżącego roku odbyła się konferencja z okazji pięćciolecia sieci Football Against Racism in Europe. Do niemieckiego Gelsenkirchen przyjechali działacze społeczni i antyrasistowskie kibice z całego świata. Specjalnym gościem spotkania był Rudi Assauer, manager klubu FC Schalke 04 Gelsenkirchen, natomiast gospodarzami byli antyrasistowskie kibice miejscowego klubu zjednoczeni w projekcie Schalker Fan-Initiative, reprezentowani przez Bodo Berga i Stuarta Dykesa.

Konferencja miała głównie charakter sprawozdawczy i koncentrowała się na dwóch zasadniczych kwestiach dotyczących przyszłości FARE. Jedną z nich była sprawa „ambasad” dla kibiców zorganizowanych podczas EURO 2004 w Portugalii, lecz ten problem, niestety, nas nie dotyczy. Natomiast niewątpliwie dotyczy polskich kibiców plan rozwoju kampanii w Europie Wschodniej. Sytuacja panująca w tej części Starego Kontynentu referował przedstawiciel Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ”, Rafał Pankowski. Osobną kwestią, często poruszaną przez przybyłych, była współpraca między FARE i UEFA w ramach projektu „United Against Racism”. Tu głos zabrał przedstawiciel Europejskiej Unii Piłkarskiej, Pa-

trick Gasser, wyraźnie sygnalizując, iż finały europejskich pucharów w 2003 roku to początek owocnej współpracy pomiędzy tymi organizacjami.

Część praktyczną konferencji w Gelsenkirchen to przede wszystkim warsztaty tematyczne poświęcone między innymi: pracy społecznej z kibicami w ramach antyrasistowskich projektów, walka z homofobią na arenach piłkarskich oraz zaangażowanie w sport mniejszości etnicznych i uchodźców. Podczas spotkania jednej z grup roboczych zaprezentowano materiał filmowy „Dem Ball is' egal wer ihn tritt” („Piłce jest obojętne, kto ją kopie”) przygotowany przez miejscową grupę antyrasistowskich kibiców. Był też czas na prezentację własnych projektów działań, podczas której dużym zainteresowaniem cieszyło się stoisko informacyjne Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ”. Kampania „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” zebrała wiele pochlebnych opinii zarówno podczas prezentacji, jak i późniejszych rozmów z przedstawicielami innych organizacji. Podkreślano fakt, iż jest to modelowy przykład działań dla wszystkich organizacji i grup kibiców w środkowej i wschodniej części Europy.

Niewątpliwą atrakcją konferencji miał być mecz Bundesligi pomiędzy Schalke 04 a „monachijskimi lwami” z TSV 1860. Niestety, bezbramkowy wynik meczu nie spełnił oczekiwań uczestników spotkania oraz 60-tysięcznej publiczności, niemniej wrażenie, jakie robi Arena AufSchalke, jeden z najnowocześniejszych obecnie stadionów na świecie, pozostaje na długo w pamięci.

Konferencja ta była doskonałym zamknięciem pięcioletniej działalności FARE i mam nadzieję, że następne pięć lat będzie równie pełne antyrasistowskich sukcesów.

Co będzie?

W planach FARE na najbliższy czas jest rozwinięcie działań w Europie Wschodniej, głównie poprzez edukację antyrasistowską i aktywację nowych kampanii społecznych. Wydatną pomocą w tych planach ma być działalność Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ”. Stało się tak na skutek docenienia naszej kampanii „Wykopmy Rasizm ze Stadionów”. Naszą rolę będzie koordynacja i promocja projektów antyrasistowskich w sporcie we wschodniej Europie. Pojawiły się już pierwsze projekty i propozycje, jak na przykład akcja antyrasistów ze Słowacji wydających antyrasistowską gazetkę dla kibiców piłkarskich.

Dzięki kierownictwu FARE wszystkie nowe inicjatywy wywodzące się z naszej części Europy będą opiniowane przez Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ”. Ma to na celu inicjowanie jedynie tych projektów, które mają szansę przynieść wymierne efekty, oczywisty bowiem jest fakt, iż ludzie zajmujący się walką z rasizmem w Anglii czy Włoszech nie mają takiego rozeznania w realiach środkowej i wschodnioeuropejskich, jak działacze z tego regionu. Przynajmniej takiej decyzji jest też duża różnica w skali problemu, jakim jest rasizm w zachodniej i wschodniej Europie. Tak więc czeka nas bardzo intensywny czas w naszej antyrasistowskiej pracy na stadionach. I by ta praca przyniosła rezultat w postaci zaniku patologii rasistowskiej w sporcie.

Reprezentacja Afrykańczyków Warszawy i juniorzy Polonii Warszawa po meczu z okazji Tygodnia Akcji FARE. Warszawa, jesień 2003 r.